

Luisterrijk

*filosofische
muziekbespiegelingen*

8 OVERGEVOELIG DOOR MUZIEK?

Toen ik deze zomer werkte aan een essaybundel over hooggevoeligheid, kwam ik iets opmerkelijks te weten over Arthur Schopenhauer, de romantische filosoof die klassieke muziek beschouwde als de allerhoogste uitdrukking van de Waarheid. Diezelfde Schopenhauer was namelijk bijzonder onverdraagzaam als het ging om geluiden uit het dagelijks leven, zoals het blaffen van honden, het jengelen van kinderen en het gekletter van paardenhoeven en karrenwielen op straat. Maar het allerergst vond hij het knallen van de zweep, een plotse klap die hem telkens weer op deed schrikken en die hij in zijn klaaglijke artikel *Over lawaai en rumoer* omschreef als “moordend voor elke gedachte”.

Volgens Schopenhauer had zijn auditieve gevoeligheid vooral met zijn hoge intelligentie te maken: omdat hij onophoudelijk vol boeiende gedachten zat, kon hij het niet verdragen als zijn innerlijke ‘fluisterdialoog’, de dialoog van een denker met zichzelf, door opdringerige geluiden van buitenaf werd overstemd. Maar al sinds de oudheid zijn er ook stemmen die beweren dat muziek de boosdoener is: wie te veel naar zoete melodieën en welluidende klanken luistert, zou vanbinnen ‘verwekelijken’ en steeds gevoeliger worden. Muziek moest daarom met mate worden beoefend en geconsumeerd, vooral door mannen die een carrière als krijgsman beoogden. Volgens deze theorie zou Schopenhauers onverdraagzaamheid op het gebied van geluid – hij

schijnt zelfs een keer zijn buurvrouw van de trap te hebben geduwd omdat ze luidruchtig voor zijn deur stond te praten – dus aan zijn frequente concertbezoek te wijten zijn.

De Braziliaanse schrijfster Clarice Lispector bevestigt deze theorie, hoewel haar overgevoeligheid zich vooral in een overdosis empathie manifesteert. “Al geruime tijd luister ik niet meer naar muziek, omdat ik probeer minder gevoelig te worden”, schrijft ze. “Ik moet een beetje afstompen om minder te lijden, want ik kan niet langer alle pijn van de wereld dragen. Wat kan ik doen tegen dat totale aanvoelen van wat de anderen zijn en voelen? Ik leef in hun leven maar heb er de kracht niet voor. Ik ga dus maar een beetje in dat van mezelf leven. Me wat minder doorlaatbaar maken.” Dat hoopt ze mede te bereiken door haar kapotte grammofoonspeler niet te laten repareren, en zich niet langer mee te laten slepen door de emoties in de muziek van Vivaldi, Bach en Händel.

Persoonlijk geloof ik dat muziek je gevoeligheid voor de wereld – of het nu is voor herrie of voor de emoties van andere mensen – inderdaad vergroot. Want stap je na een zinnenstrelend pianorecital het Concertgebouw uit, dan knallen de trams en toeristen op het Museumplein je met des te meer geweld tegemoet; je ziel is onder invloed van de hemelse muziek een stukje weerlozer geworden. Maar andersom geldt ook: hoe meer je aan het leven lijdt, hoe weldadiger het is om te luisteren naar prachtige muziek. Is muziek dan een medicijn dat de kwaal, die ze eigenhandig heeft veroorzaakt of althans vergroot, zelf weer geneest? «

Myrthe Meester studeerde filosofie en literatuurwetenschap en publiceert onder meer op Mister Motley, deFusie en in Bühne.

Meer lezen van Myrthe Meester?

Kijk dan ook eens op www.myrthemeester.com